

ΧΡΗΣΤΟΣ ΘΕΟΦΙΛΙΔΗΣ

**ΜΕΡΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΠΙ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ
ΠΟΥ ΟΡΓΑΝΩΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 1984-85**

Η σειρά επιμορφωτικών μαθημάτων για τους επί δοκιμασία καθηγητές και τεχνολόγους είναι επαναλαμβανόμενη δραστηριότητα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (Κύπρου), η μεγαλύτερη από πλευράς χρονικής διάρκειας και η περισσότερο δαπανηρή. Τη σειρά αυτή των μαθημάτων παρακολουθούν καθηγητές διαφόρων ειδικοτήτων από διαφορετικά σχολεία και σ' αυτή διδάσκουν τα περισσότερα μέλη του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Τα στοιχεία αυτά δικαιολογούν κάθε προσπάθεια γι' αξιολόγηση της σειράς αυτής των μαθημάτων. Την αναγκαιότητα γι' αξιολόγηση επιμορφωτικών προγραμμάτων εξέφρασε εύστοχα η Rudduck (1985): λέγει σχετικά: «Αφιερώνουμε μεγάλα χρηματικά ποσά, χρόνο και δραστηριότητα στη διοργάνωση και διεξαγωγή επιμορφωτικών μαθημάτων και είναι λογικό να κάνουμε το ίδιο και για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους» (σελ. 16). Η έρευνα αυτή αποτελεί μέρος της αξιολόγησης της πιο πάνω σειράς μαθημάτων που οργανώθηκε κατά το σχολικό έτος 1984-85.

Βέβαια, η αξιολόγηση επιμορφωτικών προγραμμάτων επιβάλλεται και για πρακτικούς λόγους. Η αξιολόγηση ως θεσμός στηρίζεται στον ορθολογισμό της ανθρώπινης συμπεριφοράς και δράσης. Η αξιολόγηση ως δραστηριότητα αποτελεί προέκταση του προγραμματισμού και της εφαρμογής ενός σχεδίου δράσης και εξασφαλίζει χρήσιμη ανατροφοδότηση στην επανάληψη του νέου κύκλου εργασιών. Λειτουργικά, η αξιολόγηση στοχεύει στη βελτίωση του σχεδίου δράσης με την αξιολόγηση προσδιορίζονται δραστηριότητες και μέσα που υπήρξαν αποτελεσματικά και που, συνεπώς, μπορούν να επαναληφθούν στο νέο κύκλο εργασιών συγχρόνως, όμως, επισημαίνονται και στοιχεία του σχεδίου δράσης που χρήζουν βελτίωσης.

Οι προηγούμενες προσπάθειες γι' αξιολόγηση της σειράς των μαθημάτων για τους επί δοκιμασία καθηγητές περιορίζονταν στις απόψεις των συνέδρων αναφορικά με την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών που

ακολουθούσε το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και το βαθμό στον οποίο επιτεύχθηκαν οι στόχοι των μαθημάτων αυτών. Οι απόψεις αυτές λαμβάνονταν, κατά κανόνα, στο τέλος των μαθημάτων. Οι πληροφορίες αυτές είναι βέβαια χρήσιμες γιατί προσφέρουν ουσιαστικά επανατροφοδότηση για τους οργανωτές των μαθημάτων. Εξίσου χρήσιμο όμως θα ήταν να εξακριβωθεί και η ουσιαστική πρόοδος που σημειώνουν οι σύνεδροι στην παιδαγωγική τους κατάρτιση και στη βελτίωση των διδακτικών μεθόδων που ακολουθούν. Η παρούσα μελέτη έχει αυτό τον αντικειμενικό στόχο: να μελετήσει την πρόοδο που σημείωσαν οι σύνεδροι στην παιδαγωγική τους κατάρτιση και στις μεθόδους που ακολουθούν και η οποία μπορεί ν' αποδοθεί στην παρακολούθηση των μαθημάτων. Πιο ειδικά, η μελέτη προσπαθεί να δώσει απάντηση στα πιο κάτω τέσσερα ερωτήματα:

- (α) Ποιά είναι η γενική εκτίμηση των συνέδρων για την αποτελεσματικότητα της σειράς αυτής των μαθημάτων;
- (β) Πώς συγκρίνεται η αυτοαξιολόγηση που έκαναν οι σύνεδροι για την επάρκειά τους στον επαγγελματικό τομέα πριν από την έναρξη των μαθημάτων και στο τέλος τους;
- (γ) Πώς συγκρίνεται η αυτοαξιολόγηση που έκαναν οι σύνεδροι για την ενημέρωσή τους πάνω σε παιδαγωγικά θέματα πριν από την έναρξη των μαθημάτων και στο τέλος τους;
- (δ) Πόσο αποτελεσματικές υπήρξαν οι διαδικασίες που ακολούθησε το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο για την επίτευξη των στόχων των μαθημάτων;

Για να δοθεί απάντηση στα πιο πάνω ερωτήματα έγιναν δυο μετρήσεις, μια πριν από την έναρξη των μαθημάτων και μια στο τέλος των μαθημάτων (για περισσότερες λεπτομέρειες αναφορικά με τον τρόπο οργάνωσης και διεξαγωγής της έρευνας δες το κεφάλαιο «μέθοδος»).

ΜΕΘΟΔΟΣ

Σχεδιασμός

Ο σχεδιασμός της έρευνας στηρίζεται στο σχήμα $O_1 \times O_2$ (Campbell και Stanley, (1963). Συγκεκριμένα, έγιναν δύο μετρήσεις (O_1 και O_2) που τις χωρίζει η οργάνωση και διεξαγωγή των μαθημάτων (X). Στην πρώτη μέτρηση που έγινε την πρώτη μέρα των μαθημάτων παρακλήθηκαν όλοι οι σύνεδροι να συμπληρώσουν ειδικό ερωτηματολόγιο σχετικό με δημογραφικά στοιχεία των συνέδρων, τις προσδοκίες τους για το πρόγραμμα, το βαθμό ενημερότητάς τους στα θέματα που αποτελούσαν μέρος του προγράμματος και τις γενικότερες στάσεις και αντιλήψεις τους για το πρόγραμμα. Στη δεύτερη μέτρηση που έγινε στο τέλος των μαθημάτων οι σύνεδροι

συμπλήρωσαν ένα δεύτερο ερωτηματολόγιο που αφορούσε τις απόψεις τους για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος, το βαθμό κατανόησης των βασικών θεμάτων που αναλύθηκαν στα μαθήματα και το κλίμα εργασιών. Ορισμένες ερωτήσεις που περιλαμβάνονταν στο πρώτο ερωτηματολόγιο συμπεριλήφθηκαν αυτούσιες και στο δεύτερο και πάνω σε μερικές από αυτές στηρίζεται η παρούσα μελέτη.

Για να συσχετιστούν οι απαντήσεις κάθε συνέδρου στα δύο ερωτηματολόγια, οι σύνεδροι παρακλήθηκαν να χρησιμοποιήσουν τον αριθμό ταυτότητάς τους και στα δύο ερωτηματολόγια. Από τους 62 συνέδρους που παρακολούθησαν τη σειρά των μαθημάτων η συσχέτιση ήταν δυνατή μόνο για 40 περιπτώσεις.

Στατιστική ανάλυση

Η πρώτη ερώτηση της έρευνας αφορούσε την αποτελεσματικότητα της σειράς των μαθημάτων. Η αποτελεσματικότητα των μαθημάτων αποφασίστηκε με τρία κριτήρια: ποιότητα των μαθημάτων, ωφέλεια που αποκόμισαν οι σύνεδροι από αυτά και αυτοπεποίθηση στον επαγγελματικό τομέα μετά την παρακολούθηση των μαθημάτων. Οι σύνεδροι αξιολόγησαν κάθε κριτήριο με κλίμακα που την αποτελούσαν πέντε διαβαθμίσεις όπου 1=στον ελάχιστο βαθμό και 5=στο μέγιστο βαθμό. Για την ανάλυση των αποτελεσμάτων, στην πρώτη ερώτηση χρησιμοποιήθηκε περιγραφική στατιστική.

Η δεύτερη και τρίτη ερώτηση της έρευνας σχετίζονταν με αυτοαξιολόγηση των συνέδρων στον επαγγελματικό τομέα και στα διάφορα θέματα που περιλαμβάνονταν στο πρόγραμμα των μαθημάτων. Τόσο στο πρώτο όσο και στο δεύτερο ερωτηματολόγιο, οι σύνεδροι αξιολόγησαν τον εαυτό τους στα επί μέρους ερωτήματα με κλίμακα που την αποτελούσαν πέντε διαβαθμίσεις όπου 1=σε πολύ χαμηλό βαθμό ή καθόλου σαφής και 5=σε πολύ ψηλό βαθμό ή πολύ σαφής. Για τη σύγκριση των απόψεων των συνέδρων στα επί μέρους ερωτήματα χρησιμοποιήθηκε το «κριτήριο t».

Η τελευταία ερώτηση αφορούσε την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών που εφαρμόστηκαν κατά τη διάρκεια των μαθημάτων. Κάθε διαδικασία αξιολογήθηκε και πάλι με κλίμακα που την αποτελούσαν πέντε διαβαθμίσεις όπου 1=καθόλου σημαντικός και 5=εξαιρετικά σημαντικός. Και στην περίπτωση αυτή, η ανάλυση των αποτελεσμάτων έγινε με περιγραφική στατιστική.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Ο πίνακας 1 παρουσιάζει στατιστικούς δείκτες που σχετίζονται με την αποτελεσματικότητα των μαθημάτων.

Πίνακας 1

Στατιστικοί δείκτες για τα τρία κριτήρια αποτελεσματικότητας των μαθημάτων

Κριτήριο	X	S	±IS
Ποιότητα των μαθημάτων	3.92	.86	3.06 — 4.78
Ωφέλεια που αποκόμισα	3.75	.84	2.91 — 4.59
Αυτοπεποίθηση στον επαγγελματικό τομέα	3.65	1.12	2.53 — 4.67

Τα στοιχεία που υπάρχουν στον Πίνακα 1 υποβάλλουν ότι οι σύνεδροι ως σύνολο κρίνουν ευνοϊκά την ποιότητα των μαθημάτων, πιστεύουν πως αποκόμισαν σημαντική ωφέλεια από τα μαθήματα και, τέλος, πως με την παρακολούθηση των μαθημάτων αυτών η αυτοπεποίθησή τους στον επαγγελματικό τομέα αυξήθηκε σημαντικά. Η τελευταία στήλη στον Πίνακα 1 δείχνει τα οριακά σημεία στην ηλικία διαβάθμισης που χρησιμοποιήθηκε στη μελέτη για μια μονάδα τυπικής απόκλισης πάνω και κάτω από τον αριθμητικό μέσο όρο· από τη στήλη αυτή συμπεραίνεται πως περίπου επτά στους δέκα συνέδρους αξιολόγησαν τα τρία κριτήρια με βαθμό τρία ή περισσότερο. Συγχρόνως, κατά προσέγγιση ακέραιας μονάδας, ο αριθμητικός μέσος όρος είναι τέσσερα και για τα τρία κριτήρια αποτελεσματικότητας σε αναφορά με κλίμακα στην οποία ο ψηλότερος δυνατός βαθμός είναι το πέντε. Έτσι, συνάγεται το συμπέρασμα πως οι σύνεδροι θεωρούν πως η σειρά αυτή των μαθημάτων ήταν πολύ αποτελεσματική.

Ο Πίνακας 2 παρουσιάζει πληροφορίες που σχετίζονται με τη δεύτερη ερώτηση, δηλαδή τη γενικότερη επαγγελματική κατάρτιση των συνέδρων πριν από την έναρξη των μαθημάτων και στο τέλος τους.

Από τον Πίνακα 2 προκύπτουν τρεις παρατηρήσεις: Πρώτο, τα μαθήματα βοήθησαν τους συνέδρους να κατανοήσουν βαθύτερα διάφορες παιδαγωγικές έννοιες και να γνωρίσουν και να κατανοήσουν διάφορες διδακτικές μεθόδους και τρόπους οργάνωσης της τάξης και στις τρεις αυτές περιπτώσεις οι αριθμητικοί μέσοι όροι είναι ψηλότεροι για τη μέτρηση που έγινε στο τέλος των μαθημάτων. Όπως μάλιστα προκύπτει από την τελευταία στήλη του Πίνακα 2, η διαφορά μεταξύ πρώτης και δεύτερης μέτρησης είναι στατιστικά σημαντική. Δεύτερο, τα μαθήματα δεν βοήθησαν

Πίνακας 2

Η Επαγγελματική κατάρτιση των συνέδρων
πριν και στο τέλος της Σειράς των Μαθημάτων

Επί μέρους τομείς	Πριν από τα μαθήματα		Στο τέλος των μαθημάτων		Τιμή β.ε.	
	X	S	X	S	t	
Θέματα ύλης	3.78	.80	3.40	1.15	39	2.36*
Κατανόηση προβλημάτων εφηβικής ηλικίας	3.84	.82	3.55	1.03	37	1.03
Παιδαγωγικές έννοιες	2.95	.93	3.70	.82	39	-4.39***
Διδακτικές μέθοδοι	3.27	.85	4.07	.76	39	-4.74***
Τρόποι οργάνωσης της τάξης	3.61	.81	4.08	.81	38	-2.82**
*p<.05		**p<.01		***p<.001		

στον ίδιο βαθμό τους συνέδρους να εμβαθύνουν στην κατανόηση των προβλημάτων της εφηβικής ηλικίας· μάλιστα, ο αριθμητικός μέσος όρος στη δεύτερη μέτρηση είναι ελάχιστα μικρότερος του πρώτου, η διαφορά όμως αυτή δεν είναι στατιστικά σημαντική. Τρίτο, και κάπως παράδοξο, οι σύνεδροι παρουσιάστηκαν λιγότερο προετοιμασμένοι σε θέματα ύλης στο τέλος των μαθημάτων· η διαφορά αυτή είναι μάλιστα στατιστικά σημαντική σε επίπεδο .05.

Ο Πίνακας 3 παρουσιάζει πληροφορίες που σχετίζονται με την τρίτη ερώτηση, δηλαδή το βαθμό κατανόησης των διαφόρων θεμάτων που αποτελούσαν επιδιώξεις του προγράμματος.

Ο Πίνακας 3 μας επιτρέπει να κάνουμε τουλάχιστο δύο παρατηρήσεις. Πρώτα, σ' όλες τις περιπτώσεις ο αριθμητικός μέσος όρος που αναφέρεται στο τέλος των μαθημάτων είναι ψηλότερος από αυτόν που αναφέρεται στην περίοδο πριν από την έναρξη των μαθημάτων· προκύπτει, συνεπώς, πως τα μαθήματα βοήθησαν τους συνέδρους να εμβαθύνουν περισσότερο στα διάφορα θέματα του προγράμματος. Δεύτερο, η εμβάθυνση που σημειώθηκε στα διάφορα θέματα του προγράμματος δεν ήταν εξίσου σημαντική και ουσιαστική για όλα τα θέματα. Από την τελευταία στήλη του Πίνακα 3 προκύπτει πως διαφορά σε επίπεδο που είναι στατιστικά σημαντικό σημειώθηκε μόνο στα θέματα διδακτικοί στόχοι, πορεία διδασκαλίας, οργάνωση τάξης, ομοιογενείς και ανομοιογενείς ομάδες και διδασκαλία ως επικοινωνία.

Πίνακας 3
Βαθμός Κατανόησης Βασικών Θεμάτων
του Προγράμματος Μαθημάτων

Θ έ μ α τ α	Πριν από τα μαθήματα		Στο τέλος των μαθημάτων		β.ε.	Τιμή t
	X	S	X	S		
Διδακτικοί στόχοι	4.12	.76	4.45	.68	39	-2.58*
Προγραμματισμός μαθήματος	4.23	.58	4.44	.79	38	-1.69
Προγραμματισμός εργασιών του έτους	3.82	.69	3.97	.97	37	-.92
Πορεία διδασκαλίας	3.94	.57	4.50	.69	37	-4.11***
Οργάνωση τάξης	3.77	.78	4.34	.84	38	-3.23**
Μάθηση με λύση προβλήματος	3.30	.97	3.51	1.17	36	-1.09
Όμοιογενείς και ανομοιογενείς ομάδες	3.18	.98	3.76	.75	37	-3.66***
Διδασκαλία ως επικοινωνία	3.56	.91	4.13	.80	38	-3.86***
*p<.05		**p<.01		***p<.001		

Ο Πίνακας 4 παρουσιάζει πληροφορίες που σχετίζονται με την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών που ακολούθησε το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο κατά την οργάνωση και διεξαγωγή των μαθημάτων.

Πίνακας 4
Βαθμός Αποτελεσματικότητας των Διαδικασιών που ακολούθηθηκαν
Δ ι α δ ι κ α σ ί α X S Ιεραρχική
σειρά

Παρουσιάσεις-διαλέξεις των υπεύθυνων καθηγητών	3.47	.99	9
Συζήτηση στην ολομέλεια των συνίδρων	3.67	1.02	8
Συζήτηση σε μικρή ομάδα	4.27	.85	2
Ασκήσεις εφαρμογής κατά τη διάρκεια των μαθημάτων	4.07	1.16	3
Μικροδιδασκαλία	4.00	1.35	4
Παρακολούθηση δειγματικών διδασκαλιών	4.42	.84	1
Παρακολούθηση οπτικογραφημένων διδασκαλιών	3.92	1.02	5
Μείζων εργασία	3.82	1.08	6
Παρουσίαση του θέματος από ειδικούς	3.70	1.34	7

Οι πληροφορίες του Πίνακα 4 μας επιτρέπουν να κάνουμε τουλάχιστο δύο παρατηρήσεις. Πρώτο, όλες οι διαδικασίες που συμπεριλαμβάνονται στον πίνακα αυτό βοήθησαν την επίτευξη των στόχων των μαθημάτων: οι αριθμητικοί μέσοι όροι για τις διαδικασίες αυτές κυμαίνονται μεταξύ 3.47 και 4.42. Με βάση την κλίμακα που χρησιμοποιήθηκε για την αξιολόγηση των πιο πάνω διαδικασιών προκύπτει πως όλες τους ήταν «σημαντικές-μέχρι εξαιρετικά σημαντικές» για την επιτυχία της σειράς των μαθημάτων. Δεύτερο, η τελευταία στήλη στον Πίνακα 4 ιεραρχεί την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών: από τη στήλη αυτή προκύπτει πως οι τρεις σημαντικότερες διαδικασίες που συνέβαλαν στην επιτυχία των μαθημάτων ήταν, κατά σειρά σπουδαιότητας, η παρακολούθηση δειγματικών διδασκαλιών, η συζήτηση σε μικρή ομάδα και οι ασκήσεις εφαρμογής κατά τη διάρκεια των μαθημάτων.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής μας οδηγούν στις πιο κάτω διαπιστώσεις:

Πρώτο, η σειρά αυτή των μαθημάτων υπήρξε, κατά κανόνα, αποτελεσματική: οι σύνεδροι δήλωσαν πως η ωφέλεια που αποκόμισαν από τα μαθήματα ήταν αρκετά μεγάλη και πως η αυτοπεποίθησή τους στον επαγγελματικό τομέα αυξήθηκε σε σημαντικό βαθμό με την παρακολούθηση αυτών των μαθημάτων.

Δεύτερο, οι διάφορες διαδικασίες που ακολούθησε το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στη διοργάνωση και διεξαγωγή των μαθημάτων ήταν αρκετά αποτελεσματικές. Ανάμεσα στις διαδικασίες αυτές ξεχωρίζουν ως πιο αποτελεσματικές η παρακολούθηση δειγματικών διδασκαλιών, η συζήτηση σε μικρή ομάδα και οι ασκήσεις εφαρμογής κατά τη διάρκεια των μαθημάτων.

Τρίτο, τα μαθήματα επηρέασαν θετικά την επαγγελματική επάρκεια των συνέδρων σε παιδαγωγικά θέματα, διδακτικές μεθόδους και τρόπους οργάνωσης της τάξης. Το γεγονός ότι οι σύνεδροι παρουσιάστηκαν στο τέλος των μαθημάτων λιγότερο προετοιμασμένοι σε θέματα ύλης από ό,τι ήταν στην αρχή των μαθημάτων είναι κάπως παράδοξο. Στην έλλειψη άλλης ερμηνείας για το αποτέλεσμα αυτό, μπορεί να διατυπωθεί η υπόθεση ότι τα μαθήματα αποτελούν για το σύνεδρο μια ευκαιρία επαναξιολόγησης του εαυτού του σε θέματα ύλης στον τομέα της ειδικότητάς του: ενδεχομένως, η αλληλεπίδραση με άλλους συναδέλφους και ο προβληματισμός για παρουσίαση της ύλης στους μαθητές οδηγούν το σύνεδρο σε δεύτερες

σκέψεις αναφορικά με το βαθμό προετοιμασίας του σε θέματα ύλης.

Τέταρτο, η σειρά αυτή των μαθημάτων αύξησε ουσιαστικά το βαθμό ενημέρωσης των συνέδρων στο θέμα των διδακτικών στόχων, στην πορεία διδασκαλίας και οργάνωση της τάξης, στον καταρτισμό ομάδων εργασίας μέσα στην τάξη και στη μάθηση με λύση προβλήματος.

Τα πιο πάνω αποτελέσματα πρέπει βέβαια να μας προβληματίσουν. Τα αποτελέσματα εξακριβώθηκαν με ερωτηματολόγιο και στηρίζονται μόνο στις απόψεις των συνέδρων. Μολονότι οι συνέδροι σ' ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα παραμένουν χρήσιμη πηγή πληροφοριών για το πρόγραμμα, συμπεράσματα βασισμένα στις απόψεις τους είναι ενδεχόμενο να μην έχουν αυξημένη εγκυρότητα. Για το λόγο αυτό ενδείκνυται μιά περιεκτικότερη προσέγγιση στην αξιολόγηση της σειράς αυτής των μαθημάτων· στις πηγές πληροφοριών για αξιολόγηση των μαθημάτων θα μπορούσαν να προστεθούν ο επιθεωρητής της ειδικότητας, ο διευθυντής του σχολείου και οι μαθητές· η μέθοδος συλλογής πληροφοριών θα μπορούσε επίσης να ενισχυθεί με συγκέντρωση στιγμιότυπων που αφορούν τη διδακτική συμπεριφορά του συνέδρου μέσα στην τάξη.

Περαιτέρω, τα αποτελέσματα όπως τεκμηριώθηκαν στην έρευνα αυτή, είναι βραχυπρόθεσμης μορφής. Θα ήταν πολύ σημαντικότερο όμως να αναλύσουμε τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα των μαθημάτων και να εξετάσουμε την έκταση της υιοθέτησης νέων προσεγγίσεων και αλλαγών που θα παρατηρηθούν στη διδακτική ενέργεια του συνέδρου. Για το σκοπό αυτό πρέπει να οργανωθούν μακροχρόνιες μελέτες, ιδέα που υλοποιείται στη Σουηδία με μια πενταετή μελέτη που στρέφει την προσοχή της σε στοιχεία που θα συγκεντρωθούν πριν από τα μαθήματα, στο τέλος του δεύτερου έτους από τη συμπλήρωση των μαθημάτων και στο τέλος του πέμπτου έτους (Hegarty, 1983). Συγχρόνως, πρέπει να δούμε το επιμορφωτικό πρόγραμμα ως δραστηριότητα στο μέσο μιας διαδρομής που τη χαρακτηρίζει συνέχεια και συνέπεια. Τα αποτελέσματα της σειράς των μαθημάτων όπως τεκμηριώθηκαν στη μελέτη αυτή δείχνουν ότι τουλάχιστο οι συνέδροι ανέπτυξαν μια ευαισθησία σε διδακτικά προβλήματα και παιδαγωγικά θέματα και μια προδιάθεση υιοθέτησης νέων προσεγγίσεων· τα θετικά αυτά στοιχεία πρέπει να αξιοποιηθούν με ενίσχυση του συνέδρου στην αίθουσα διδασκαλίας και με συστηματική προσπάθεια για εξασφάλιση επανατροφοδότησης για τον ίδιο. Το ρόλο αυτό μπορούν να αναλάβουν ο επιθεωρητής της ειδικότητας, ο συντονιστής του μαθήματος της ειδικότητας και μέλη του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Επίσης, οι σύγχρονες εξελίξεις στην εκπαιδευτική τεχνολογία, και ιδιαίτερα η βιντεογράφιση, μπορούν να εξασφαλίσουν χρήσιμη ανατροφοδότηση για το συνέδρου.

Τέλος, πρέπει να αντλήσουμε χρήσιμες πληροφορίες από τη μελέτη αυτή για τη διοργάνωση και διεξαγωγή επιμορφωτικών μαθημάτων. Η μελέτη αυτή υποβάλλει ότι η προσωποποίηση της προσέγγισης και η πρακτικοποίηση της εργασίας είναι ουσιαστικής σημασίας για την επιτυχία ενός προγράμματος επιμορφωτικών μαθημάτων. Οι σύνεδροι στην περίπτωση αυτή έδειξαν προτίμηση στην εργασία μέσα σε μικρή ομάδα προφανώς γιατί αυτό αυξάνει την πιθανότητα ουσιαστικής συμμετοχής τους αλλά και γιατί στην ομάδα της ειδικότητας η συζήτηση στρέφεται σε θέματα που έχουν ουσιαστική σημασία για τους ίδιους. Συγχρόνως, οι σύνεδροι έδειξαν την προτίμησή τους για μια πρακτική προσέγγιση στα μαθήματα που να περιλαμβάνει δειγματικές διδασκαλίες και ασκήσεις εφαρμογής. Η πρακτικοποίηση της εργασίας προς την οποία οι σύνεδροι έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον ενδεχομένως θα αυξηθεί αν οι πρακτικές εφαρμογές ως μέρος των μαθημάτων μεταφερθούν στην πραγματικότητα του σχολείου και της τάξης. Οι δειγματικές διδασκαλίες και ασκήσεις εφαρμογής, για παράδειγμα, θα μπορούσαν να αποτελέσουν σημείο προβληματισμού για τους συνέδρους κάθε ειδικότητας αν αυτές οργανωθούν με συμμετοχή των συνέδρων για συγκεκριμένη τάξη και αν η υλοποίηση στην πράξη αποδελτιωθεί για σκοπούς ανάλυσης κι επανατροφοδότησης.

Αναφορές

- Campbell, D.T. & Stanley, J.C., *Experimental and quasi-experimental designs for research*. Chicago: Rand McNally, 1963.
- Hegarty, S. (Ed.), *Training for management in schools*. Great Britain: NFER, 1983.
- Rudduck, J., Making the most of the short in-service course. In *In-service teacher education and change in schools: An international seminar*. The British Council & Cambridge Institute of Education, 1985.

SUMMARY

The purpose of the study was to assess the effectiveness of a yearlong, in-service training course for secondary school teachers on probation, conducted once per week by the Pedagogical Institute of Cyprus. The study was based on two sets of measures obtained at the inauguration and the conclusion of the course.

Both descriptive and inferential statistics were utilized in the study. Descriptive statistics were used to judge the overall effectiveness of the course and to identify its most effective strategies. At the same time, a series of t-tests were run to decide whether any differences observed between pre- and post-measures on certain variables were statistically significant.

The results showed that the participants considered the course to be very effective; approximately, seven out of ten trainees rated the course with a value of three or more on an interval scale where 1=least effective and 5=most effective. When asked about the various instructional strategies utilized in the course, the participants ranked as most effective the observation of sample lessons, followed in order by small group discussion and microteaching. Finally, the comparison of pre- and post-course measures indicated that statistically significant differences were present favoring the post-course measures with respect to knowledge of educational concepts, familiarity with teaching methods, and awareness of classroom organization approaches.